

SKUPOVI RIJEČI KAO SINTAKSNI DIJELOVI REČENICE

Rikard Simeon

Novija su proučavanja pokazala, da funkciju sintaksnog dijela rečenice ne vrši svagda samo pojedina riječ, već da je katkad vrši i jezična jedinica manja od riječi, — na pr. slog, glas, slovo, pa čak i bilo kakav pismeni znak, — a još češće čitav skup riječi ili čak čitava rečenica; na pr. 1. *L se u hrvatskom i ruskom jeziku ne izgovara jednako. — A je vokal. — ? je znak pitanja.* — 2. *Prsni koš je dio tijela. — Pet tisuća pet stotina pedeset i pet je broj.* — »*Čuvaj se senjske ruke*« naslov je Šenoina romana. — *Koji momak nije za to, ne može da trči alku.*

Kod svih elemenata, koji služe u tim rečenicama kao subjekti, vidno se ističe njihova nominativna funkcija. Svaki taj izraz, bio on prost ili složen, ima samo jedno značenje, označuje samo jedan pojam, upravo kao što to čini i sama jedna riječ u nekoj određenoj rečenici. Ali ne samo da riječ nije jedini element, koji je sposoban da služi u rečenici kao njezin sintaksni dio, nego ima i riječi, koje ne mogu vršiti takvu funkciju osim u izuzetnim slučajevima. Dosta je spomenuti t. zv. pomoćne riječi (fr. *les mots accessoires*, nj. *Nebenwörter*, *Hilfswörter*, r. služebnye slova), pa t. zv. umetnute i »uvodne« riječi (r. *vvodnye slova*), vokative, uzvikke i sl., koje tradicionalna gramatika ne smatra sintaksnim dijelovima rečenice čak ni u onim slučajevima, kad one pripadaju kojoj od vrsta t. zv. samostalnih riječi (fr. *les mots principaux*, *autonomes*, nj. *Hauptwörter*, r. *samostoja-teljnye slova*). Jedino se priznavalo, da u nekim izuzetnim slučajevima može i pomoćna riječ vršiti funkciju sintaksnog dijela rečenice, kako je to u primjeru: *Ali je veznik.*

Slučajevi, u kojima pomoćna riječ ili jedinica manja od riječi služi kao sintaksni dio rečenice, prilično su rijetki; češća je pojava, da tu funkciju vrši čitav skup riječi.

Već se u klasičko doba znalo, da su neki dijelovi rečenice — na pr. predikat i adverbna oznaka — vrlo često sastavljeni od dvije ili od više riječi, ali se na to malo tko obazirao. Glagolski predikat ili je prost ili složen, a imenski može biti prost samo u nekim jezicima, tako na pr. u latinskom i ruskom, kako se to vidi iz mnogih izreka, kao što su *Omnia praeclara rara.* — *Nočj tiha.* —, dok je u drugim jezicima većinom složen. Složeni glagolski predikat gradi se od svih oblika povratnih, zani-jekanih i drugih složenih glagola, kod kojih se sastavni dijelovi pišu rastavljeno, na pr. *Veselit ću se* (usp. r. *budu veselitjsja*). — *Ne ću.* —, a isto se tako gradi i od složenih oblika svih glagola, na pr. *Vidio sam.* —

Ne bih se bio obradovao, ... — Gradi se napokon u nekim slučajevima i od glagolskog oblika i još koje riječi (obično od objekta, adverbne oznake), na pr. *Oni obavljaju sav posao.* — *Govorili su tiho.*

Skup od dvije ili više riječi često služi i kao subjekt u rečenici. To biva u svim slučajevima, kada se na pitanje *tko?* ili *što?* ne može odgovoriti samo jednom riječju, već jedino čitavim skupom, a tako je uvijek, kada skup kao cjelina tvori jedan jedinstveni izraz i kada ima samo jedno značenje.

To isto vrijedi i za objekt, bio on samostalan sintaksni dio rečenice ili nužna dopuna glagolu, t. j. dio predikata, a isto tako i za adverbnu oznaku. Tako se na pr. ne može tvrditi, da je u rečenici *Zlatarovo zlato je roman o životu starog Zagreba* subjekt *zlato*, jer je skup riječi *Zlatarovo zlato* neraščlanjiv i jer on tvori jedan jedinstveni pojam, t. j. označuje djevojku, Doru Krupićevu, osobu iz tog romana, a potom i sam roman, a ne zlato (kovinu). Tu je, dakle, subjekt sastavljen od dvije riječi: *Zlatarovo zlato*. U rečenici *Čitam Zlatarovo zlato* isto tako nije objekt riječ *zlato*, već: *Zlatarovo zlato*, a tako i u rečenici *U Zlatarovu zlatu prikazan je život starog Zagreba* kao adverbna oznaka mjesta služi skup *U Zlatarovu zlatu*, a ne samo *u zlatu*.

Isto se tako u vezi s rečenicom *Prsni koš je dio tijela* na pitanje: — *Što je dio tijela?* — ne može odgovoriti: — *Koš.* —, jer *prsni koš*, ako je i sličan košu, nije *koš* u pravom smislu riječi.

Izrazi »*Zlatarovo zlato*« i *prsni koš* mogu tek kao cjelina, kao skup, vršiti funkciju kojega sintaksnog dijela rečenice. U tim skupovima riječi *Zlatarovo* i *prsni* prestale su biti atributima imenica *zlato* i *koš*, ili točnije: one to nisu nikada ni bile.

I izdvojeni, osamostaljeni atribut može biti sastavljen kako od jedne riječi, tako i od skupa riječi, na pr. *Zahvaćene mrazom, rijeke se redom smrzavaju.*¹

O skupovima riječi kao sintaksnim i intonaciono-ritmičkim jedinicama rečenične cjeline počelo se življe raspravljati istom u novije doba; ali unatoč brojnim, a često i vrlo opsežnim raspravama i člancima o tom pitanju i izvanredno živoj diskusiji, koja se već niz godina vodi u mnogim stručnim časopisima kao i na konferencijama lingvista, još uvijek postoje veoma velike razlike u shvaćanju skupova riječi, u njihovoj klasifikaciji i u ocjenjivanju njihove sintaksne uloge u rečeničnim cjelinama, a te se razlike odražavaju i u neujednačenosti i nejedinstvu terminologije: još se uvijek za istu vrstu skupova upotrebljavaju različiti nazivi, a za različite

¹ Vidi: Brabec-Hraste-Živković, Gramatika hrv. ili srp. jezika, Z. 1952., § 284.

vrste isti; još uvijek nije dokraja raščišćeno pitanje, kako se međusobno odnose i koliko se podudaraju semantički, sintaksni i fonetički skupovi; štaviše, nije postignuta suglasnost ni u tome, koji se subjekt ili objekt treba smatrati kao prost, a koji kao složen, i koji se, ako je složen, može raščlaniti, a koji ne. Jedino, u čemu su se gotovo svi složili, jest novo gledanje na rečenicu kao na sintaksno organizovanu cjelinu, u kojoj nekad pojedine riječi, svaka za se, a nekad skupovi riječi kao pojmovne cjeline označuju temeljne pojmove i razne odnose među njima, i da, prema tome, sintaksna strukturna jedinica — ili dio — rečeničnog izraza može biti kako pojedina riječ, tako i skup riječi.

Izraz *skup riječi* (u Belića »grupa reči«, fr. *groupe des mots*, nj. *Wortgefüge*, *Wortgruppe*, r. *gruppa slov*), koji je u posljednje vrijeme u svijetu i kod nas ušao i u školske gramatike, još uvijek nema utvrđeno stalno značenje, pa se njime označuje svaki niz riječi, koje su bilo semantički, bilo sintaksno, bilo fonetički ili pak funkcionalno zajedno tako povezane, da čine jedinstvenu cjelinu. Neki lingvisti — kao na pr. F. de Saussure i njegova škola, a isto tako i A. Belić — poistovećuju skupove riječi sa sintagmama, dok neki oštro luče ta dva pojma. F. de Saussure, na primjer, ubraja među skupove riječi (»sintagme«) ne samo složene izraze (na pr. *de grâce*), dijelove rečenica i rečeničnih dijelova (na pr. *il y a*) i neke vrste rečenica (na pr. *c'est tout*), nego i sve polusloženice i složenice (na pr. *demi-frère*, *relire* = *re-lire*).² To de Saussurovo mišljenje prihvatio je i Belić, koji izriječkom tvrdi, da su složenice kao na pr. *nazlobrz* i polusloženice, kao što je to na pr. *dan - i - noć*, skupovi riječi; time ih on ponovo cijepa na njihove sastavne dijelove, od kojih su postale.

De Saussurovo bi se shvaćanje složenica kao skupova moglo opravdati, prvo, etimologijom, a onda i time, što se ekvivalenti istog izraza pišu nejednako u različitim jezicima: u jednim kao složenice ili kao polusloženice, a u drugim rastavljeno, kao niz posebnih riječi, na primjer: r. *veselitsja* — h. *veseliti se*, nj. *sich freuen*; tako je i: *bit ću* (*biću*) — r. *budu*. — Ipak, o tome, da li će se neki izraz smatrati kao jedna riječ ili kao skup ili veza dviju ili više riječi, treba da odluči jedino živi jezični osjećaj u svakom narodu, a zadaća gramatikâ nije da spajaju ono, što narod osjeća kao dvojstveno, niti da razbijaju ono, što je čvrsto sraslo i u čemu se više ne osjeća dvojstvo. Riječi, koje su u jednog naroda čvrsto srasle, tvoreći novu cjelinu izraza, u drugog naroda mogu ostati zauvijek nesraštene.

A. Belić, koji u nekim svojim djelima vrlo opširno raspravlja o sintagmama kao o skupovima riječi, shvaća sintagme kao »grupe reči organski

² Ferd. de Saussure, *Cours de linguistique général*, 1916.

povezanih»,³ kao »rečenični deo« i uopće kao »grupu reči«, te tvrdi, da se »delovi rečenice koji su sintaksičkim vezama povezani... mogu... povezati u jednu složenicu. Na pr. *nâzlobřz* — objašnjava on — postalo je od *na zlô břz*, dakle sintaksički povezano i razvija sve više jedno značenje: »nesmotren« ili, sl.; *dân - ĭ - nōć*, iako pretstavlja vezu dveju reči, obeležava jedan cvet i sl.«⁴ A »čim se značenje tako izmeni da rečenica ili sintagma ili njihovi zamenici označe jednostavan pojam (pravu imenicu, pravi pridev, pravu glagolsku reč itd.), — one nisu za nas više ni rečenice ni sintagme... u pravom smislu reči.«⁵ Ali s tim — posve ispravnim — zaključivanjem bit će teško uskladiti druge neke njegove tvrdnje, kao na pr. onu, da su složenice *po svom značenju* sintagme (a to kod njega znači: skupovi riječi); one to jesu po svom podrijetlu, ali nisu ni po značenju, ni po obliku, a ni po živom narodnom jezičnom osjećaju, pa se stoga takvo umjetno cijepanje njihovo protivi duhu jezika, jer se time nasilu i neprirodno razdvaja ono, što je jezik jednom zauvijek spojio u jedinstvenu cjelinu. Tako je uostalom u novije doba rasudio i sam Belić, rekavši: »Ako se danas koja reč oseti kao prosta, ona je za nas prosta, iako je, možda, postala od izvedene reči ili složene.«⁶ Ta izreka pobija tvrdnje, kao što je ona, da među složenicama »ima... celih sintagma (t. j. skupova, op. p.)... koje su dobile predložko značenje«, ili ona, da »... priloške reči... uvek po značenju pretstavljaju sintagme« (t. j. skupove):⁷ riječi, kao što su to *naizmak*, *izvan* i sl., odavno su već prestale biti skupovi. Još je teže prihvatiti teoriju, po kojoj se i izvedenice, kao na pr. *nosáč* (nos-ač), smatraju skupovima s obzirom na svoje značenje (»onaj koji nosi«) i po kojoj se, štaviše, i riječ *doma* objašnjava kao »sintagmatska«, t. j. kao riječ, koja ima značenje skupa riječi *kod kuće*. Tko tako postupa, morat će na kraju zaključiti, da u našem jeziku uopće i nema samostalnih riječi, već da su sve riječi po svom značenju skupovi riječi ili zamjene za njih.

Govoreći o skupovima riječi (»sintagmama«) kao o jezičnim jedinicama, Belić ističe, da pritom ima »na umu samo samostalne sintagme, koje pretstavljaju onako jedinstvo pretstave, kao što pretstavljaju i samostalne reči.«⁸

Smatrajući izraze *sintagma* i *skup riječi* sinonimima, Belić daje prvenstvo izrazu *sintagma*, iako drugi gramatici — kako to on sam

³ A. Belić, O jezičkoj prirodi i jezičkom razvitku, B. 1941., II, § 17.

⁴ A. Belić, Savremeni srpskohrvatski književni jezik, B. 1949., § 20.

⁵ A. Belić, O jezičkoj prirodi, § 131.

⁶ A. Belić, Savr. srp.-hrv. jezik, str. 3.

⁷ A. Belić, O jezičkoj prirodi, §§ 99. i 117.

⁸ Ibid. § 16.

navodi — »sintagme obično nazivaju »grupama reči«; ali u tom se nazivu — kaže on — ne vidi njihovo unutrašnje jedinstvo, koje je obično ili u jedinstvu pretstave ili u jedinstvu funkcije. Zato sam se ja — zaključuje on — zadržao na terminu sintagma, koji se u naučnoj literaturi već prilično odomaćio«. ⁹ Ali tu treba reći, da ta dva izraza u mnogih gramatika imaju veoma različito značenje. Tako je na pr. Baudoin de Courtenay prvi upotrebio termin sintagma, da označi riječ kao sastavni dio, kao strukturnu jedinicu neke sintaksne cjeline, a ta jedinica može biti i prosta riječ; i V. V. Vinogradov shvaća sintagmu kao krajnju sintaksnu jedinicu u strukturi složenih sintaksnih cjelina, a u gramatici predviđa poseban dio za obradu skupova riječi, a poseban za složene sintaksne cjeline i za sintagme kao sastavne dijelove tih cjelina; i njemački gramatici ostaju kod izraza skup riječi (Wortgruppe, Wortgefüge); J. V. Loja smatra doduše sintagmu skupom riječi, ali skupom, koji je sintaksno vezan, pa je stoga razlikuje od drugih vrsta skupova, kao što su na pr. idiomi i uopće svi gramatički nerazdjeljivi višечlani izrazi; I. I. Meščaninov, da bi izbjegao nespo-razumku, prihvatio je izraz *sintakсни skup* (sintaksičeskaja grupa); mnogi gramatici, kao na pr. L. V. Ščerba, S. I. Abakumov i dr., smatraju sintagmu fonetičkim skupom, i t. d. — pa se stoga prema sadašnjem stanju u nauci ne može tvrditi, da će izraz *s i n t a g m a* istisnuti i zamijeniti naziv *skup riječi*, ma da je taj po svom značenju doista odviše općenit.

Izraz *skup riječi* označuje takve veze, u kojima riječi čine pojmovno-strukturnu, semantičku, sintaksnu, fonetičku ili funkcionalnu jedinicu. Gdje riječi nisu tako povezane, gdje je svaka od njih sačuvala svoju samostalnost, svoje značenje i oblik ili gdje svaka za se čini fonetičku cjelinu, tu one ne tvore skup već običan niz riječi ili nabranje, kao što je to na pr., kad se riječi nižu abecednim redom i sl.

Proučavanje rečenice i jezičnog izražavanja uopće (jer osim rečenice postoje i druge cjeline izraza) pokazalo je, da u jeziku ima vrlo mnogo slučajeva, kada skup riječi, služeći kao jedan jedinstveni oblik ili čak kao riječ, tvori nedjeljiv, smisaono neraščlanjiv izraz. Na pr. *ni za koga* (mj. nepravilne upotrebe za *nikoga*); *bilo tko, ako i, tu i tamo, dvije stotine pedeset i tri, veseliti se* (usp. r. *veselitsja*), *ne željeti* (usp. oblik *neželjen*), *ne biti* (usp. oblike *nisam, nije*), — da se i ne spominju sve vrste složenica i polisloženica, koje F. de Saussure također ubraja među skupove, ni složene riječi u drugim jezicima, kao što su na pr. nj. *übergehen — er geht über*,

⁹ A. Belić, O jezičkoj prirodi, § 145., gdje izriječno spominje Johna Riesa i njegovo značajno djelo »Zur Wortgruppenlehre«, Prag 1928. Radi potpunosti valja istaći, da su i ruski gramatici zadržali termin *skup riječi* (gruppa slov), dok riječ *sintagma* znači kod njih nešto posve drugo.

Staub aufwirbeln, e. *come of age*, fr. *prendre froid, tout à coup*, r. *s'estj sobaku, do sih por* i t. d.

Raspravljajući u nekim svojim djelima vrlo opširno o sintagmama (pod kojima on razumijeva skupove riječi) A. Belić tvrdi, da postoje »tri grupe izražajnih sredstava«, koje »pretstavljaju zasebne, samostalne jezičke kategorije (isp. *kamen, gospodska kuća, vetar besni*)«, — a to su:

1. »samostalna reč«
2. »grupa reči« (»sintagma«)
3. rečenica.

Hoće li se — kaže Belić — neki izraz smatrati za sintagmu ili za rečenicu, to zavisi o tome, »da li se reči u vezi osećaju kao jedan pojam ili kao obeležavanje odnosa dva pojma«. ¹⁰

Pošto je na taj način pojmovno razlučio rečenicu od sintagme, Belić je kasnije — na drugom mjestu ¹¹ — opazio, da »može i cela rečenica poslužiti, da se njome obeleži jedan pojam«, te je naveo kao primjer za to rečenicu »budi — bog — s nama . . .« veleći, da ona » . . . obeležava čudenje u negativnom smislu («koješta!» ili sl.)«. Ima, dakle, rečenica, od kojih svaka može izraziti samo jedan pojam, dok na drugoj strani ima skupova riječi, od kojih svaki označuje vezu ili odnos dvaju različitih pojmova, pa i subjektno-predikatski odnos, kako je to često u t. zv. priloškim i pridjevskim skupovima, a i u nekim drugim vrstama skupova, na pr. *Čitati ležeći vrlo je štetno*, gdje složena subjektivna sintagma (subjektivni skup) *Čitati ležeći* zamjenjuje čitavu rečenicu ili čak i dvije zavisne rečenice. Po tome se vidi, da se skup riječi ne može svagda jasno i dokraja razlikovati ni od pojedine riječi, — bila ta samostalna ili pomoćna, — a ni od rečenice, jer se od obojega razlikuje jedino po obliku.

Da istakne razliku između rečenice i skupa riječi, Belić kaže, da su to »dve različne stvari, dve različne tvorevine«, koje »nisu veze iste vrste«, ¹² i u tome on ima pravo; ali pritom zapada u drugu krajnost, tvrdeći, da »u svima sintagmama, koje su ili podmetne . . . ili prirodne . . . imamo uvek samo jedan pojam, ma kako on bio složen, ili jednu funkciju« . . . ¹³ te da »i sam jezik upućuje na to da su sintagme jednostavni (!) pojmovi koji su samo složeni (?) po onome što ulazi u njihovo obeležje«. Sve ako bi skup riječi, kako to hoće Belić, i bio samo ekvivalent riječi, a ne i ekvivalent rečenice, to još uvijek ne znači, da on u svakom slučaju izražava jedan pojam: ako je

¹⁰ A. Belić, O jezičkoj prirodi i jezičkom razvitku, II, § 128.

¹¹ A. Belić, Savremeni srpskohrvatski književni jezik, B. 1949., II, § 20.

¹² A. Belić, O jezičkoj prirodi, § 138.

¹³ Ibid. § 137.

naime skup ekvivalent t. zv. pomoćne riječi, on služi redovno kao dio šireg izraza, koji tek kao cjelina izriče jedan pojam. S obzirom na sintaksu to znači, da svaki takav skup može vršiti funkciju samo jednog sintaksnog dijela, a može služiti i kao dio složenog sintaksnog dijela (subjekta, predikata, adverbne oznake, samostalnog objekta). Prema tome, broj samostalnih ili bolje: funkcionalno različitih dijelova rečenice ne poklapa se svagda s brojem riječi, koje su u njoj upotrebljene.

Uza sve to ostalo je i dalje neriješeno glavno pitanje: koji skupovi riječi mogu služiti kao samostalni i nedjeljivi sintakсни dijelovi rečenice, a koji ne

Tvoreći jединstvo po značenju, skup se time približava riječi, postaje sadržajno i funkcionalno-sintaktički njezin ekvivalent i na taj način gotovo se posve izjednačuje s njom, i to u tolikoj mjeri, da bi se skupovi-riječi mogli razvrstati po istim vrstama kao i riječi: ima među njima imenica, pridjeva, zamjenica, brojeva, glagola, priloga, pa čak i prijedloga, veznika i uzvika. Ali se u jeziku sreću i takvi skupovi, u kojima riječi nemaju jedno, zajedničko značenje, već znače dva pojma, a nekad i više njih, a ipak čine jединstvo, koje se ne može raščlanjivati, da se pritom ne povrijedi smisao cijele izreke. Neke vrste takvih skupova — na pr. *p r i l o š k i i p r i d j e v s k i s k u p o v i* — spominju se u novijim gramatikama, gdje se o njima tvrdi da »zamjenjuju različite vrste nezavisnih i zavisnih rečenica«, a to se dokazuje primjerima, kao što su ovi: *svaki od alkara držao je bojno koplje gledajući ozbiljno i oštro* (mj. *i gledao ozbiljno i oštro*). *Učeći marljivo, imat ćeš uspjeha* (mj. *ako budeš marljivo učio*). *Na krivini se pojavi vlak iskićen cvijećem i zastavama* (mj. *koji je bio iskićen cvijećem i zastavama*).¹⁴ Takvi skupovi ne zamjenjuju riječ, nego čitavu rečenicu, oni su po svom sadržaju i značenju ekvivalent rečenice, ali se od nje razlikuju po obliku i strukturi. Stoga njih treba lučiti od rečenica, koje služe kao sintakсни dio drugim rečenicama, ali su sačuvale svoj oblik; takve su rečenice subjektne, predikatne, atributne, objektne i adverbne. No ima i takvih rečenica, koje su sačuvale svoj oblik, a ipak se ne mogu smatrati rečenicama, jer se po svom značenju približavaju riječi, kako je to na pr. često u naslovima knjiga, filmova i sl., gdje čitava rečenica ima jasno izraženu i istaknutu nominativnu funkciju, na pr. *Čuvaj se senjske ruke*. *Do tri puta bog pomaže*. *Kome zvono zvoni* (*For whom the bell tolls*). Služeći kao ime nečemu — u ovom slučaju književnom djelu — te se rečenice time odvajaju od svih drugih rečenica, pa se stoga mogu ubrojiti među skupove riječi.

¹⁴ BHŽ, o. c., 187—188; § 284; v. i: Brabec-Hraste, Gramatika za III; r., Z. 1951; str. 44.—45.

Zamjenjujući bilo jednu riječ, bilo čitavu rečenicu, skup riječi kadšto je samostalan, a kadšto nije. Samostalan je, kad čini dovršenu izreku, zatim, kad služi kao sintaksni dio rečenice i, napokon, kada je u rečenici uklopljen; a nesamostalan je, kad zamjenjuje t. zv. pomoćne riječi, ukoliko one nemaju funkciju sintaksnog dijela. Tako na pr. u skupu *vodenica na reci* — »na reci nije samostalan skup, jer se njime bliže određuje imenica *vodenica*«¹⁵.

U težnji da nade novi izraz, jezik ne stvara svaki put novu riječ (izvedenicu ili složenicu), nego se kudikamo češće služi kombinacijama i vezama riječi, kojima izražava nove pojmove, misli, predodžbe i nove pjesničke slike. Svako udruživanje riječi teži za tim, da se one sliju u cjelinu, da stvore nov izraz, koji je to vredniji i uspjeliji, što su čvršće srašteni njegovi sastavni dijelovi; ali spajanjem raznih riječi ne stvara se svaki put izraz; u najvećem broju slučajeva iz takvih kombinacija ne nastaje ništa osim besmislice ili ponavljanja onog, što je već mnogo puta rečeno. Pronalaženje takvih spojeva riječi, iz kojih se daje izgraditi nov izraz, nova cjelina, stvaralački je rad, na kome se temelji čitava poezija i filozofija. Nije zadatak poezije, da uzima gotove leksičke skupove, nego da otkriva nove veze riječi i da iz njih iskuje takve cjeline izraza, koje će imati samo jedno i svaki put novo značenje. Stoga se sa stajališta stilističke sintakse i poezije nikako ne može odobriti nasilno razbijanje skupova na pojedine riječi, jer se time razbija ono, što je umjetnik izgradio stvaralačkim radom, nešto, u čemu ima, ne zna se, da li više sreće ili napora. Cijepanjem skupa, u kome riječi čine nedjeljivu pojmovnu ili smisaonu cjelinu, mijenja se sadržaj i smisao ne samo skupa, nego i čitave izreke.

Skupovi, u kojima svaka riječ zadržava nepromijenjeno svoje uobičajeno značenje, — kao što je to u nekim atributsko-imeničkim vezama — dokazuju, da se tu nije uspio ostvariti jedinstven izraz: gdje se god može pridjev odvojiti od imenice, da se pritom ne povrijedi smisao izreke, ondje je on — suvišan. Što je veći broj atributa, to se teže spajaju u cjelinu. Dodaju li se imenici po dva, tri i četiri pridjeva, time se najčešće samo prenatrpava stil praznim, suvišnim epitetima, a izražajnost slabi. Stoga dobri pisci oprezno upotrebljavaju vezu imenice s više od dva atributa.

Novi pojam, nova slika stvaralački je akt, koji nastaje ondje, gdje se riječi, izgubivši svoju semantiku, svoje posebno značenje, stapaju u novi, dotada nepoznati izraz. A gdje riječ živi svaka za se, ondje je izraz mrtav.

¹⁵ A. Belić, O jezičkoj prirodi, § 16.